

Stanisław Głowa

"Pour vous, qui est Jésus-Christ?",
wyd. A. M. Carré, Paris 1971 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 42/4, 253-254

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

najciekawszej literatury na omawiane problemy. Jest wprawdzie dokładny indeks haseł i analityczny spis rzeczy, ale to nie jest to samo. Brakuje też indeksu imiennego.

Ks. Stanisław Głowa SJ, Warszawa

Walter NIGG, *Der verborgene Glanz oder die paradoxe Lobpreisung*, Oltea-Freiburg im Breisgau 1971, Walter-Verlag, s. 296.

Walter Nigg, szwajcarski protestant, głęboko religijny historyk chrześcijańskiej pobożności, jest autorem wielu cenionych dzieł, takich jak np. *Grosse Heilige, Das Buch der Ketzler, Maler des Ewigen, Vom Geheimnis der Mönche, Der christliche Narr, Das ewige Reich*.

W swej obecnej książce ukazuje szereg postaci, które można nazwać świętymi, aczkolwiek nie wszyscy są wyniesieni na ołtarze. Ongiś Sabatier interesował się św. Franciszkiem z Asyżu i przeciwstawiał go Kościołowi instytucjonalnemu. Autor nie idzie po tej linii przeciwstawiania kogoś komukolwiek, lecz chodzi mu o wydobycie na światło dzienne aspektu charzmatycznego i dynamicznego w chrześcijaństwie, związanego często od średniowiecza z nurtem franciszkańskim.

Dzisiejszy usamodzielniony i „dojrzały” świat odczuwa niejednokrotnie wewnętrzne ubóstwo i szuka utraconego, a jednocześnie nieznanego wymiaru Bożej obecności. Aby ten żywy wymiar plastycznie przedstawić, autor podaje czytelnikowi w niniejszej książce sześć małych mistyczno-religijnych biografii katolików i protestantów. Nie jest jednak ważny w tym wypadku klucz konfesyjny dla scharakteryzowania poszczególnych postaci. To, co jest wspólne wszystkim omawianym osobom, można określić jako egzystencjalny, franciszkańsko-mistyczny kierunek pobożności chrześcijańskiej. Jest to linia, która wyraźnie wiedzie od Augustyna poprzez Franciszka, Bonaventurę, Tomasza à Kempis, Ruysbroeckę, Pascala aż do Jana Marii Vianney'a. Nigg opisując ze znanstwem i sympatią ten kierunek pobożności, uniknął snobistycznego antyintelektualizmu, a jego książka nie jest atakiem na intelektualne chrześcijaństwo. Wszystkie postacie są przedstawione pod kątem ich chrześcijańskiego zaangażowania, ustawicznego przeżywania obecności żywego Boga we własnym życiu oraz promieniowania tą obecnością.

Autor wydobywa z cienia osoby przeważnie nieznanego polskiemu czytelnikowi, w sposób zarówno pełen erudycji jak i prostoty. Są to tchnący duchem braterstwa i ekumenizmu protestanci, jak Claudius Matthias i J. Chr. Blumhardt, oraz wyniesieni na ołtarze katolicy, jak Johannes Birndorfer czy Niklaus von Flue. Ten ostatni zwłaszcza jest ciekawą osobistością: człowiek świecki, żonaty, ojciec dziesięciorga dzieci, mistyk i święty! Wreszcie szóstkę wymienionych postaci zamykają karmelita francuski, brat zakonny, Nicolas Hermann i towarzysz św. Franciszka z Asyżu, brat Egidiusz.

Szereg wymienionych osób, także protestanci, posiadało różnego rodzaju przeżycia mistyczne, a niektóre miały nawet prywatne objawienia. Nigg potrącił delikatnie, a jednocześnie rzeczowo przedstawić wszystkie związane z tym problemy, bez skrajnego krytycyzmu i bez egzaltacji. Wertykalny wymiar chrześcijaństwa zyskał w tej książce plastyczną i barwną oprawę.

Ks. Stanisław Głowa SJ, Warszawa

Pour vous, qui est Jésus-Christ? wydał A. M. Carré, Paris 1971, Le Cerf, s. 188.

Dzisiaj pamiętniki cieszą się dużą popularnością. Przyczyną tego nie jest tylko głód malowniczych szczegółów o tzw. życiu prywatnym. Na pewno chodzi także o jakąś autentyczność człowieka, o jego osobisty stosunek do waż-

nych zagadnień. Im donioślejsza jakaś sprawa, tym bardziej interesujące są osobiste wypowiedzi ludzi na ten temat.

W obecnej książce chodzi o sądy i wypowiedzi różnych ludzi na temat, kim jest dla nich Jezus Chrystus. Jest to podjęcie zanotowanego w Ewangelii pytania, jakie postawił Chrystus: „Za kogo mnie uważacie”? Praca powstała w wyniku zebrania w całość rezultatów dwu ankiet na powyższy temat. Były one najpierw ogłaszane w roku 1970, w dwu popularnych czasopismach katolickich we Francji: „Fêtes et Saisons” oraz „La Vie Catholique”. Wyboru dokonał o. Carré OP, teolog i konferencjonista z Notre Dame de Paris.

Dzielnko składa się z 3 części. W pierwszej, najbardziej osobistej, a jednocześnie anonimowej, są wypowiedzi o tym, jak ludzie różnego wieku i zawodu spotkali Chrystusa na drogach swego życia i jak są teraz nastawieni do Niego. W drugiej pt. *To pytanie mnie dotyczy* zabiera głos kilkadziesiąt osób, tym razem podpisanych. Są to przeważnie wybitne osobistości ze świata nauki, kultury i polityki. Nie brak teologów, a są także i marksiści, jak np. redaktor naczelny dziennika „L'Humanité”, który naturalnie nie wierzy w bóstwo Chrystusa, ale widzi pozytywne wartości w Jego nauce. Na część trzecią składają się wypowiedzi głównie teologów, którzy odpowiadają na związane z Chrystusem pytania, jak np. czy historycznie istniał, czy zmartwychwstał, czy założył lepszą od innych religię itp. Na zakończenie wreszcie dodano inteligentny skorowidz rzeczowy, składający się z wypowiedzi Chrystusa o sobie samym oraz o tym, jak Go widzieli i co o Nim sądzili apostołowie.

W ogromnej większości są to osobiste świadectwa wiary różnych ludzi. Mówią o sposobach dochodzenia do niej, o dramatycznych niekiedy poszukiwaniach i wreszcie o przeżywaniu Boga we własnym życiu. Niektóre głosy są dyskusyjne, jak np. pastora M. BOUTIERA na temat historyczności Chrystusa (s. 145—146). Protestantkie i katolickie bowiem spojrzenie na Chrystusa wiary i Chrystusa historii, nie pokrywa się.

Jest to pozycja prosta, bez wielkich ambicji intelektualnych. Przemawia głównie do serca i postawy chrześcijanina, a nie tyle do jego intelektu, choć go nie lekceważy. Ma dużą moc urzekającą jako zbiór świadectw ludzi, którzy „na gorąco” przeżywają swoją wiarę. W tym aspekcie spełnia cel, dla jakiego została wydana.

Ks. Stanisław Głowa SJ, Warszawa

Henri VERBIST, *Les grandes controverses de l'Eglise contemporaine, de 1789 à nos jours*, Lausanne 1971, Editions Rencontre, s. 373.

Autor jest członkiem zakonnej kongregacji józefitów, historykiem i teologiem, wykładowcą historii Kościoła na studium historycznym w Melle, w Belgii. Świadomy wielu pytań, jakie ludzie stawiają sobie pod adresem Kościoła współczesnego, pragnie im pomóc przez wyjaśnienie tła i przebiegu wielu istotnych sporów w Kościele na przestrzeni ostatnich 200 lat. Chce wykazać, że współczesna kontestacja w Kościele, zarówno ta pochodząca z lewicy i krytykująca tempo zbyt powolnych zmian w Kościele, jak i ta z prawicy, lękająca się jej zdaniem zbyt pośpiesznego zrywania z dawną tradycją, nie są niczym nowym. Są tylko punktem kulminacyjnym tych napięć, które już dojrzywały i niejednokrotnie powodowały kryzysy w przeszłości.

Wstęp jest ogólnym rzutem oka na cały omawiany okres i próbą zastanowienia się nad tym, czy „wydarzenie” II Soboru Watykańskiego nie jest początkiem zgody między Kościołem a światem współczesnym, czego tak brakowało dawniej (szkoda, że wyraźna odpowiedź na pytanie została pominięta